

De kust der fjorden

In de Scandinavische groep noemt men Noorwegen het "land van de fjorden". Het voetstuk waaruit Noorwegen is opgebouwd is zeer oud; gans de Scandinavische wereld dagtekent ten andere van vóór het Primair. De Huronische en Caledonische plooiingen hebben toen dit deel van Europa grondig aangegrepen. De erosie die hierop volgde herleidde heel het gebied tot een schiervlakte. De oppersing van deze schiervlakte door inwendige krachten in de aardkorst deed een kristallijnen rompgebergte ontstaan, 1500 à 2000 m hoog, dat nog steeds de zee zeer steil beheerst. Dit oeroude voetstuk werd tijdens het Pleistocene door één dikke ijslaag overdekt, waardoor het sterk werd aangevreten en afgeschuurd. De oude gletsjerdalen werden in het postglaciale tijdperk (d.i. na de IJstijd) door de zee overstroomd

en vormden dus fjorden, terwijl het afgeschuurde reliëf bedekt werd met een rotsachtig puinmateriaal. Dit reliëf noemt men fjelden. De fjorden nu dringen diep het land in, sommige zelfs 200 km, zoals de Hardingerfjord en de Trondheimfjord. Ze vormen als het ware zoveel natuurlijke havens, die van groot belang zijn voor de grote oceanische visvangst. Meer dan de helft van de Noren leeft van visvangst, want de mogelijkheden om aan landbouw en veeveelt te doen zijn uiterst gering. Het grootste gedeelte van Noorwegen ligt immers in de greep van het koude klimaat en bij de Atlantische randen, die wel vochtig zijn, laat de rotsachtige bodem niet veel ontginning toe. Alleen Telemarken in het zuiden van het land komt voor landbouw in aanmerking, maar toch is slechts 3% van geheel Noorwegen in cultuur gebracht. Net zoals in de Alpen maakt men toch gebruik van de natuurweiden die boven de boomgrens gelegen zijn. Deze weiden, seters genoemd, waren vroeger gemeenschappelijk bezit van de dorpsbewoners, maar nu zijn ze onder de dorpelingen verdeeld. In het voorjaar drijft men het vee naar deze seters, terwijl in het dal de boeren zich inspannen om op de akkers het voedsel voor de winter te winnen. Je kunt je voorstellen voor welke afstandsproblemen de Noorse boer geplaatst wordt, want wegen naar de seters zijn moeilijk aan te leggen. Dank zij een meer renderende akkerbouwproductie neemt het setersysteem in West-Noorwegen meer en meer af. Elders, waar de seters gemakkelijker toegankelijk zijn, kunnen de boeren zich rustiger naar boven begeven, om de dag nadien met de melk terug te keren. In de hoogste seters wordt tevens aan schapenteelt gedaan. Het harde leven ten spijt vinden 62%

van de boeren een volledig bestaan in de landbouw. De overige moeten een bijkomende activiteit zoeken: 20% doet daarbij aan bosbouw en 22% aan visvangst. Het visserijbedrijf is, zoals reeds gezegd, buitengewoon belangrijk. De armzalige bodem dreef de Noor naar de zee, die hem gelukkig zeer gunstig gestemd is: de Noorse wateren zijn inderdaad ongemeen visrijk. Dat is te wijten aan het feit, dat vlak vóór de Noorse kust het koude, zuurstofrijke water in contact komt met warmer water, uit het zuiden afkomstig. In dit mengsel van koud en warm water is veel plankton... en bijgevolg veel vis aanwezig!

landelijke Noorse bouwtrant

Noorwegen is het land van de fjorden, van de overstroomde gletsjerdalen. Dit land is opgebouwd uit een zeer oud, kristallijnen voetstuk, dat steil en zeer sterk ingesneden de zee beheerst. De ruwe en onvruchtbare bodem joeg de

houten kerkje van Borgund (13e eeuw)

Daarbij beschikken de Noren over veel vissershavens, zoals Hammerfest, Tromsø en Bodø in het Hoge Noorden en meer zuidelijk Trondheim, Bergen, Stavanger, Egersund en Christiaansand. De Noorse visserij staat op de derde plaats van de wereldlijst. Deze visvangst levert per jaar ongeveer 1,8 miljoen ton op, waarvan het grootste gedeelte, ook in de vorm van visprodukten wordt uitgevoerd. Haring en kabeljauw worden langs de gehele kust aangetroffen en als stok- en klipvis geëxporteerd. De vis wordt op de rotsklippen schoon-

Noren op zee en maakte van hen een groot vissersvolk, dat zich tevens toelegde op de handelsscheepvaart. De witte steenkool schonk hen tevens de mogelijkheid een belangrijke hout- en papierindustrie op te richten.

vismarkt van Bergen

gemaakt en gezouten en in de zon of op speciale houten rekken gedroogd. Deze manier van visconservering dagtekent uit de middeleeuwen: sindsdien werd nog geen betere en goedkopere techniek uitgevonden! Bergen is de belangrijkste vissershaven en Stavanger is de stad van de visconserven.

De Noren zijn ook gekende walvisvaarders. Deze visvangst levert jaarlijks bijna 200 000 ton olie en vetten, die ook voor de industrie van belang zijn, o.m. voor de fabricage van linoleum en zeep. Noorwegen bezit geen steenkool of aardolie, maar wel waterkrachtcentrales, die vooral in het zuiden gelegen zijn. Ze leveren de nodige elektriciteit voor de belangrijke hout- en papierindustrie.

Noorwegen wordt ook meer en meer een toeristenland, voornamelijk om de pracht van de fjorden. Deze overspoelde gletsjerdalen zijn soms 1000 m diep en de steile flanken bereiken vaak een hoogte van honderden meters. Bovendien is de natuur nergens woester dan in Noorwegen: hoge, bijna ontoegankelijke bergtoppen (Galdhøpig: 2560 m) lokken de beklimmers en de wintersportliefhebbers aan. Gerieflijke blokhutten zijn op alle bergwegen voorzien, maar ook de hoteldienst neemt meer en meer uitbreiding. En wie terugkeert uit het binnenland met zijn mooie, rustige dorpen met typische houten woningen, vindt in de hoofdstad Oslo (455 000 inw.) de moderne wereld weer.